

Salam verək heykəllərə!

Dahi fransız mütəfəkkiri Volter deyirdi ki, heykəllər əbədiyaşarlıq elmidir. Qədim Çin fəlsəfinə görə isə, onlar bu əbədiyaşarlıqdakı fantaziya təntənəsidir. Doğrudur, xalq şairimiz Ramiz Rövşən yazır ki, “daş olub lap ulu Füzulinin də, yanında durmağa yoxdur həvəsim”. Ancaq şairin etirazə köklənmiş poetik dəst-xəttində belə, heykəllərə münasibətdə qədərbilənlik ruhu özünü göstərməkdədir. Bəli, insan qədərbilənliklə yad ediləndə əbədiyaşarlıq qazanır. Deməli, heykəllər həm də tarixi yaddaşımızın bizə qalan mirasıdır. Paytaxt Bakımız da bu miras nümunələri ilə zəngindir. O nümunələrlə ki, şəhərin görünüşünə əlavə rəng qatmaqla bərabər, xalqın tarixi, ədəbi, fəlsəfi şüurunun hansı səviyyədə olduğunu da gözlər önündə canlandırır. Heykəllər həm də düşündürür, daşındırır, qoyulduğu yerdən, üslubundan çox şeyin asılı olduğu ilə diqqət çəkir. Onlar da şəhərin sakinləridir. Mərmər daşları abidə edib şərəfləndirən, tariximizin şöhrət tacı olan, durduqları meydanlara əzəmət verən görkəmli şəxsiyyətlərdir.

İnanın, bu gün Azərbaycan dövləti Nizamının mənsubiyyətilə bağlı azacıq boşluq göstərsəydi, bu dahi şəxsiyyətə sahib çıxmaq istəyənlər o qədər olacaqdı

ki? Çünki Nizami bəşəri dühadır. Bəşəri dühaları isə mənimsəmək asandır. Hər xalq, hər ölkə istəyər ki, Nizami kimi ədəbi fenomeni olsun. Amma bu məsələdə Tanrı xalqımıza lütf edib. Elə heykəldə də bu ab-hava var. Şair demək istəyir ki, mən burdanam və burdayam! Mən sizinəm!

Bəs Nəsimi? Nəsimi məgər elə deyil? O da elədir. Bunu düşünərək gəlirik böyük İmadəddinin heykəlinə sarı. Onun dünyə təsəvvüf və irfan hərəkatında hansı məqamda olduğunu söyləmək artıq olar. O, ruh, hal şairidir. Ariflərin, övliyaların ön cərgəsində qərarlaşmış bilgedir. Onu öyrənmək Yaradanı dərk etməyə gedən yollardan biridir. Bu heykəldə də həmin dövrün libası var, lakin bu tərzdə daha çox azadlıq, daha çox dərvişlik hökm sürür. Bəlkə də, yeri bir az narahatdır. Axı sufilər qələbəlik, gözqamaşdırıcı

bazar ovqatının olduğu mühitlərdən həmişə qaçıblar. Heykələ diqqətlə baxanda görürsən ki, şairin duruşu da öz dövrünün rəsmiyyətindən uzaq, sufilərə xas əhatələnib. Elə bil ki, şair çox uzun yola çıxıb. Özü də bilir ki, getdiyi yolun sonu yoxdur. Amma getməkdə qərarlıdır. Axı O, haqq yolunun yolçusudur...

İçərişəhərin qala divarlarının yanında qərar tutmuş böyük satirik şairimiz Mirzə Ələkbər Sabirə baxdıqca elə bil susan müdrik qarşında canlanıb və sən də onu dinləmək istəyirsən. İnsan xislətinin nöqsan-

larını, yüz il əvvəlki problemlərimizi “daşdan keçən” satiralarına hopduran müəllif öz “Hophopname”sində gələcəyimizi də münəccim kimi görürmüş. Elə bil, Sabir bir az darıxır. “Bizdə bu soyuq qanları neylərdin, İlahi ?” misrasının müəllifindən soruşduq: yenə o fikirdəsənmi, şair ? Sanki köks ötürüb cavab verdi:

– Bir az hə, bir az da yox. Çünki yanlışa yol verən insanlarımız hələ də az deyil. Bu üzdən sevinib gülə bilmirəm. Amma ümidimi də ölməyə qoymuram. Baxıram ki, iş gedir. Bunu da dana bilmərəm. Hərdən istəyirəm, durub şəhəri gəzəmə, vaxtilə dərs dediyim Balaxanıya qədər gedəm və ordakı heykəlimlə də görüşəm. Deyirlər, Balaxanı da əvvəlki Balaxanı deyil. Nümunəvi, gül-çiçəklə mehəllələr, heyətləri artıb.

Yeri gəlmişkən Sabirin Balaxanıdakı heykəli müsəlman Şərqiində insana qoyulmuş ilk heykəl sayılır.

Yusif Səfərov küçəsində böyük dövlət xadimi, sərkərdə və incə ruhlu şairimiz Şah İsmayıl Xətəini ziyarətə tələsirik. Heykəli çox uğurlu alınıb. Bizə 3 milyon kvadrat kilometr ərazi qoyub gedən Şah babamızın heykəli şahə qalxmış at üstündə, sıyrılmış qılıncın standartlarından kənarıdır. Əksinə, öz taxtında əyləşmiş, dərin xəyalə qərç olmuş müdrik hökmdarın öz

xalqının gələcəyi üçün cızdığı planlar göz önündə canlanır. Axı, Şah İsmayıl Karl Marksın da etiraf etdiyi kimi, böyük strateq olmuşdur. 14 il, 14 vilayət fəth edib. Amma ondan sonra torpaqlarımız da xeyli azalıb, istilalara məruz qalıb. Elə bunu düşünürdük ki, müdrikəsinə bizə baxıb nikbin olduğunu bildirdi: Baxıram ki, üzünüz gülür. Prezident İlham Əliyev böyük sərkərdə olduğunu sübut etdi, Qarabağ torpaqları alındı. Böyük Zəfər qazandı, özünüzlə fəxr edirsiniz.

Düz də edirsiniz. Sevinirəm ki, sizi qələbələrə apardığım mirasımı nəhayət ki, qaytararsınız. Qarı düşməni yurdumdan qovmusunuz... Fərəhlənirəm...

Sonda bir heykəli də ziyarət etməmiş yazını bitirmək istəmədik. Gəlirik İçərişəhər metrostansiyasının qarşısına yenidən qoyulmuş Hacı Zeynalabdin Tağıyevi görməyə... Böyük mesənət elə yerdə qərarlaşıb ki, düz qələbəliyin ortasıdır. Məişət qayğılarını həll etmək üçün işə, evə tələsən insan selinin düz içindədir. Elə bil, onlara kömək etmək, ümid və dayaq olmaq üçün məhz buranı seçib. Hacı özünəməxsus mətin duruşu ilə onları salamlayır və demək istəyir ki, ürəyinizi sıxmayın, heç bir maddi problem sizi sındırmasın. Mənə baxın, məndən öyrənin, Vətənə, insanlara, özünüzlə xeyirli bir iş görmək istəyirsinizsə mənə müraciət edin. Mən sizi əliboş qaytarmayacam...

Anar TURAN, “Xalq qəzeti”